

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Hany Buchtelové

Osvojování českého znakového jazyka – tvary ruky

Bc. Hana Buchtelová předkládá k obhajobě kvalitní diplomovou práci zaměřenou na velmi zajímavé téma, které v českém prostředí zatím nebylo podrobněji zkoumáno. Provedený výzkum může být dobrým východiskem i inspirací pro výzkumy další.

Úvodní části práce obsahují témata relevantní pro teoretické ukotvení výzkumu. Části věnované výzkumu znakových jazyků (kap. 2) a osvojování tvarů ruky (kap. 3), jsou zpracovány velmi dobře – přehledně a s odpovídající mírou podrobnosti. Úvodní obecnější části o osvojování jazyka (kap. 1) jsou trochu méně uspořádané a v některých místech poněkud povrchnější, zvládnout takto obecná témata stručně a dostatečně komplexně však bývá náročný úkol. Do části o biologických/neurologických předpokladech motoriky dětské ruky by se mohlo hodit i stručné shrnutí o vývoji dětského úchopu (mj. tendence „píchat“ do předmětů špičkou ukazováčku a tzv. klíčkový úchop). Práce se opírá o rozsáhlý soubor relevantních domácích i zahraničních zdrojů. Autorka také musela řešit otázku neexistující nebo nepřiliš ustálené odborné terminologie a s většinou problémů se vypořádala dobře. Mohla se odvážit navrhnout český ekvivalent i pro termín *weak drop* (s. 55), což by mohlo být užitečné pro další české práce.¹

Provedený výzkum je zajímavý a přispívá k prohloubení poznatků o osvojování českého znakového jazyka. Případová studie je pro daný cíl vhodně zvolená forma, oceňuji, že se autorce podařilo dítě sledovat po dlouhou dobu. Dobrou volbou bylo i zpracování v programu ELAN. V úvodu výzkumné části by bývalo dobré uvést více podrobností o průběhu výzkumu – o informovaném souhlasu rodiny, o sběru dat (jak často bylo dítě nahráváno, jakým způsobem, jak jsou nahrávky přibližně dlouhé atp.) a jejich zpracování (na základě jakých kritérií se autorka rozhodovala, které pohyby dítěte bude excerpovat a které nikoli, co dělala v případě, že projev dítěte nebyl na nahrávce dobře pozorovatelný, jak se rozhodovala u nejasných případů, jak byla ověřována podoba znaků používaných rodiči atp.).

Velmi dobré bylo rozhodnutí věnovat se tvarům ruky – dané omezení učinilo výzkum zvládnutelný v rámci diplomové práce a zároveň jde o téma dosti komplexní, v jehož rámci se autorka dotkla řady důležitých otázek, jako je repertoár tvarů ruky, které dítě užívá, jak se tento repertoár mění, co dítě dělá, pokud některý tvar ještě neovládá, jak tvary substituuje nebo variuje aj. (Typy „*sub*“ a „*child*“ na s. 54 by bylo lepší rozlišit přesněji, stávající vymezení není pro čtenáře dost jasně.) Analýza je dobře promyšlená a je provedena pečlivě. Výsledky jsou prezentovány přehledně, v logickém uspořádání a jsou doprovázeny odpovídající diskusí. Oceňuji i řadu autorčiných dílčích úvah, které v průběhu prezentace výsledků uvádí, např. o možnosti vyvozovat vývoj ze substituovaných tvarů (s. 59) nebo podněty k výzkumu pasivní ruky (s. 55). Kladně hodnotím rovněž prezentaci výsledků z několika hledisek, včetně prezentace podle frekvence výskytů u dítěte a s usouvztažením toho, které tvary dítě užívá, i

¹ K termínu *vyžadovaný tvar ruky*, který ovšem v práci se jeví jako dobře funkční, a u zmínek o tvarech užívaných dospělými, bych ještě přidala, že u mluvených jazyků se někdy hovoří o podobách *cilových* a to, jak lidé v okolí dítěte komunikují, se označuje jako *komunikační okolí dítěte*.

toho, jak je užívá v rámci substitucí. Velmi zajímavá je kapitola 4.3 o dětských variantách tvarů ruky.

Práce má všechny potřebné náležitosti a je kvalitně zpracována po technické stránce. Zejména v teoretických částech se objevují místa, kde by bývalo dobré odkazovat častěji a přesněji na zdroje, a to včetně uvádění zdrojů obrázků. Často se odkazuje jen příjmením autora nebo autorky a rokem vydání tam, kde by měla být i čísla stran. Text je logicky členěný, jazykových nedostatků není mnoho (objevují se spíše v úvodních částech). V textu se střídají některé termíny, které by bývalo lepší sjednotit (např. *akvizice* a *osvojování*). Kladně oceňuji přílohu.

I přes jisté výše uvedené připomínky hodnotím práci Bc. Hany Buchtelové jako práci velmi kvalitní, která je přínosem pro výzkum osvojování českého znakového jazyka. Práce rozhodně splňuje kritéria kladená na tento typ prací, ráda ji **doporučuji** k obhajobě. Navrhuji hodnocení *výborně*.

Praha 19. 5. 2023

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.